

T

Ta, diverses onomatopeies *Ta*, poss., V. Tu *Ta, com a singular de *tans*, és error d'*AlcM* en lloc de *tan*, variant de *TANY Taali*, castellanisme (per *talabard*), veg. TAHALI (DCEC/DECH)

TABA, I, 'plec de condicions per a un contracte', probablement de l'àr. vg. *tāba* 'conveni, pacte, arranjanent de venedors', àr. *tab* 'model, forma'. □ 1.^a doc.: 1620.

Francesc Bofarull en «Antigua Marina Catalana» (1898) extracta un contracte de 1620 entre la Generalitat i Simon Pou «carpintero», ciutadà de Barcelona, per fabricar la galera capitana Sant Jordi, «conforme a la sèrie y tenor de la *tabba*, tarifa o memorial de encantats» (p. 39); segueix extractant-lo: «... según el diseño --- en poder del corredor de la presente *tabba*, signada de letra A ---» (p. 40), i a les pp. 111-112 en dóna el text, en el qual el mot *tabba* figura repetidament, i escrit igual.

El primer lexicògraf que ho va recollir és el DTG.: si no estic mal informat, des de la 1.ª ed. i sense altra definició que «pàpirus venditionis» (així ed. 1757, mal accentuat *tabá*); Lacav., escrivint «*taba* o *tava*» remet al seu llarg article *encant*, a l'acabament del qual inclou «*taba* de les coses que's venen a l'encant: *proscriptio*; *auctionis proscriptio*, *a. programma*, *a. libelli*»; Belv.: «*taba* f. escrit que porta les condicions ab que's vol fer una venda o arrendament»; Lab.: «paper que porta lo corredor, de les coses que se arrendan o venen en lo encant; tarifa».

Ben detallat pel diccionari Aguiló: *a*) «plec de condicions per una subhasta pública; *b*) minuta o articles d'un arrendament; *c*) llista del que es ven o té obligació de vendre, en la tenda, el tender obligat que tenien els senyors feudals; *d*) cartell publicat per ordre del municipi». Il·lustra l'acc. *d*) amb cita d'un treball p. p. els J. Fl. de 1894, que fundant-se en un text de 1729, explica «a tot encant precedien les *taves* o plec de condicions, que 'l nunci publicava *ad sonum tubae*»; i a l'acc. *c*) correspon aproximadament una cita que dóna de les Ordinacions de Mojà, de 1750: «lo previngut en la *tabba* de l'arrendament de la taverna».

Ningú no ha indagat l'etimologia; en una nota a l'article TABA 'astràgal' del DCEC em limitava a declarar respecte a *taba* document: «cuya etimología desconozco: ¿quizá regresión de *tavella* TABELLA 'tablilla'?» Però en veure el contracte p. p. Bofarull, i observar que la grafia *tabba*, amb *bb*, de l'ordinació de Mojà, es confirmava allí tantes vegades, donant la impressió d'una pronúncia real, o almenys d'una grafia tabellionar de gran tradició, vaig comprendre que s'havia de cercar alguna procedència ahhgena, no pas romànica ni llatina.

Sens dubte un arabisme d'alfaquins o escrivans moriscos o aljamiats: pronunciant aquests *tab* o *taba*, l'orella catalana sentia una *b* implosiva, com hi és en la nostra geminada *bb* (en mots com *capbussar* o *double*), i això era la imitació més aproximada que llavis catalans podien fer del fonema exòtic *ʿain*. I en efecte l'arrel aràbiga *tb*, antiga com els orígens de la llengua (ja a l'Alcorà 'marcar amb segell', Penrice, 89a), i sempre tan viva i productiva, donava bon peu semàntic per a un substantiu de tal sentit. El sentit bàsic de l'arrel és 'marcar', 'fer una empremta', que tot seguit evoluciona cap a les accs. 'imprimir un caràcter', 'donar tal o tal índole' (Lane, 1983c), i després evoluciona vulgarment cap a 'arranjar', 'posar d'acord'.

Es àrab clàssic i antic el subst. *tab*, amb el sentit de 'naturalesa, caràcter, índole' (Iraq, S. x, Dieterici, 96a), i això ja es concreta més a Orient en accs. com 'model, marca, motllo' («model, mark, fashion, mould»), que consten des d'Al-Arabí (S. ix), el Saganí i Ibn-Muqàrram (Ss. XIII-XIV). També arrelat a l'àrab magrebí (Beaussier, 598) i hispànic: el nostre *RMa*, porta tant el substantiu *tab* com el verb *tāba* als articles *imprimere*, *sigillare* i *natura* (pp. 134, 424, 488, 579).

Ens consten també les accs. notarials i contractuals i altres figurades, que prengueren aquests mots en el vulgar d'Occident, i sobretot a Espanya; la forma verbal *tabba* és vulgarment «façonner, assouplir» (Boqtor) i també 'adaptar a un país', 'marcar amb taques' (*RMa. naturalis, maculare*). La forma verbal 'a^hba' ja entra en el terreny contractual, car segons *AlcM* no sols és «arranger, orner, parer» (Dozy, *Suppl.* II, 21-